

הַדְּבַר הַיָּקָר שֶׁבְּאַרְמוֹן

מתוך סיפורי אלף למלה ולמלה

מעשה במלך, שיצא בעילום-שם לשוטט בממלכתו, ופגע באיפר אחד שעסק בחריש. החליט המלך לשוחח עם האיפר, אותה שיחה שהתנהלה ביניהם בנעימות ובתבונה. לבסוף תמה המלך על נועם דבריו של האיפר ואמר: "מי לימד אותך לנהל שיחות מעניינות ונבונות כאלו?"

"בתי לימדתני", ענה האיפר.

"אתה, האב הזקן, לומד חוכמה מבתך הצעירה ממך?"

"כן הוא, אדוני המלך!"

"ומנין תדע, שמלך אני?"

”מזיו פניך ומנועם שיחותיך“.

”אם כך הדבר, הריני לבחון את בתך. אם אמנם כה חכמה היא, אשא אותה לאשה, ואם לא – דמכם בראשכם“.

כך אמר המלך ונטל שלוש ביצים ואמר: ”תן ביצים אלו לבתך ואמור לה, שרצוני שייבקעו עד מחר בבוקר וייצאו מהן שלושה אפרוחים“.

לקח האיכר את הביצים ונתנן לבתו. מיד הבחינה הבת, שהביצים – שלוקות היו. מה עשתה?

לקחה שלושה גרגרי דחן (دُخْن שם של מיני תבואה ממשפחת הדגניים) ובישלה אותם במים רותחים, ואמרה לאביה: ”קח גרגרים אלו אל המלך ואמור לו, שרצוני שיזרע אותם, למען יצמיחו אוכל לאפרוחים שהוא דורש“.

מיהר האיכר אל המלך, ואמר לו כדברים אשר שמה בתו בפיו. נטל המלך את גרגרי הדוחן והבחין מיד שנתבשלו – כעס וקרא:

”איך אתה מעז לרצות, שאצמיח לך דוחן מגרגרים מבושלים?“

”ואיך אתה רוצה, שבתי תוציא לך אפרוחים מביצים שלוקות?“

ידע המלך כי נוצח, ונתן לאיכר צלחת ואמר לו: ”תן צלחת זו לבתך ואמור לה, שתרוקן בה את הנהר עד מחר בבוקר“.

חזר האיכר אל בתו ומסר לידה את הצלחת. אמרה הבת: ”לך אל המלך ואמור לו: סכור את המעיינות וחסום את היובלים המזרימים מים לנהר, ואחר ארוקן אותו“.

גם הפעם ידע המלך, כי נוצח, וביקש לשאת את הבת החכמה לאישה.

ניאותה הבת להינשא למלך בתנאי אחד: אם יקרה פעם ויגרשנה – תהיה זכאית ליטול אתה אל בית אביה את מה שיִקֵר לה בארמון.

קיבל המלך עליו את התנאי, כתב וחתם. התחתנו השניים, ואשתו הסבה לו אושר ושלווה ימים רבים.

בכל זאת קרה שמחלוקת נפלה בין השניים, והמלך יצא מכליו, וגזר על אשתו גירושין.

המתינה האישה עד רדת הלילה, וכאשר שקע בעלה בתרדמה עמוקה, ציוותה על המשרתים ונשאו אותו במיטתו והעבירו אותו יחד אתה אל בית אביה.

בבוקר נייעור המלך ומצא עצמו במקום זר, ואשתו עומדת על-ידו.

קרא המלך בכעס: ”היכן אני, ואיך תעזי לעמוד על-ידי אחרי שגירשתיך מעל פניי?!“

”בבית אבי אתה, ובבית אבי אני נמצאת, יען אשר
גירשתני!”

”ואיך העזת והעברת גם אותי אל בית אביך?”

”על-פי השטר הכתוב והחתום בינינו!”

”איזה שטר? על מה את מדברת?”

”הלא תזכור, בעלי היקר, כי בבואך לבקש את ידי
התניתי אתך, כי במקרה שתגרשני, אהיה זפאית לקחת
אתי את היקר שבארמונך? לכן לקחתך, כי מי לי ומה
לי דבר יותר יקר ממך בארמון?!”

אף הפעם ידע המלך, כי נוצח על-ידי אשתו החכמה, אך
הפעם נעמה לו מפלתו עד מאוד, והוא חיבק את אשתו
ונשקה, וחזר אתה אל ארמונו.

מתוך ”הארץ שלנו” תשמ”ג

סיפור עממי – القصة الشعبية

סיפור עם הוא סיפור הקיים בעל-פה או בכתב בקרב קבוצה חברתית נתונה, ואשר מצוי לפנינו בנוסחאות שונות. הקיום המרובה (multiple existence) הוא המושג המקובל עתה בתיאוריה להגדרת סיפור עם והוא תנאי הכרחי, ואי אפשר להשתמש ביסוד הבעל-פה ובמעבר הסיפור מדור לדור כקריטריונים להגדרת סיפור העם, כי אי אפשר להוכיח את זה ואינם לוקחים בחשבון את הסיפורים העממיים הכתובים החדשים (עלי יסיף, סיפור העם העברי, ע"ע 4-5).

סיפור אנונימי פשוט בצורתו וקריא בלשונו, תמים בעלילתו, מעודד ומחנך בלקחו. הוא עשוי לשאת אופי בדיוני, אגדי, מסתורי, הרואי – בתערובת של גרעינים היסטוריים. (אשר ריבלין, מונחון לספרות).

חוקי הסיפור העממי:

1. **חוק הפתיחה והסיום:** הפתיחה והסיום אינם פתאומיים, הפתיחה רגועה והסיום רגוע. הפתיחה של סיפור-עם מתחילה בביטויים: היה הָיָה, מעשה ב-... , באחד הימים.... גם הסיום מסתיים בכי טוב.
2. **חוק החזרה:** החזרה נועדה להדגיש דבר מסוים. החזרה מושכת את קהל המאזינים ומפתחת בו הרגשה של השתתפות.
3. **חוק השילוש:** מספר שלוש בולט בצורות שונות, במספר

הגיבורים, המשימות, הפעלים, הפעולות ...

4. **חוק השניים:** במרכז ההתרחשות מופיעות על הבמה שתי דמויות.
5. **חוק הניגוד והקוטביות:** בסיפור עממי מופיעות דמויות שונות מנוגדות (צעיר – זקן, עני – עשיר...).
6. **אחידות העלילה:** הסיפור מתרכז באירוע אחד והוא ברור לקורא. הוא תמיד חד-קווי ההולך קדימה ללא חזרות אזורנית להשלמת פרטים.
7. **היסוד העל-טבעי:** נסים ונפלאות שכיחים בסיפור.
8. **השאלה הרטורית:** שאלה זו מבליטה רעיון מסוים ועושה רושם על השומע. מטרתה בסיפור העממי היא למשוך את תשומת ליבו של הקהל, ולשתפו בחוויה של הסיפור.
9. **המשאלה הכמוסה:** בסיפור העממי יש ביטוי למשאלות ליבו, למאוויו, לבעיותיו של המאזין, למשל שהצדק ינצח, הטוב ינצח את הרשע...

שאלות ומשימות

1. הסיפור הינו סיפור-עם. ציין שלושה מאפיינים לסיפור-עם שבלטו והדגם מהסיפור.
2. מה כתוב בסיפור במקום המילים הבאות:
  - לקח ● מבושלות ● חסום ● יש לה זכות ● נפגש עם
  - מסמך רשמי ● העמדתי תנאי